

УДК 378.147:371.315.6(477.62)

DOI <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2025.3.15605>

В. М. Гусев

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7589-3785>

Scopus Author ID: 57208077150

Researcher ID: KYP-8268-2024

green@gmail.com

Д. С. Хапченкова

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5965-9905>

Scopus Author ID: 57208077005

Researcher ID: HJZ-2470-2023

С. О. Дубина

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-0721-0855>

Scopus Author ID: 57205369963

Researcher ID: GXH-4232-2022

Донецький національний медичний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ У ДНМУ: ВІДГУКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

V. M. Husiev, D. S. Khapchenkova, S. O. Dubyna

Donetsk National Medical University

ORGANIZATION OF INDUSTRIAL PRACTICE AT DNMU: FEEDBACK FROM HIGHER MEDICAL EDUCATION STUDENTS

Анотація. У статті розглянуто особливості організації виробничої практики здобувачів вищої медичної освіти в Донецькому національному медичному університеті (ДНМУ) в умовах змішаного формату навчання із застосуванням дистанційних технологій. Актуальність теми зумовлена модернізацією вищої медичної освіти України, необхідністю підвищення якості практичної підготовки майбутніх лікарів, а також викликами воєнного часу, що змушують заклади вищої освіти (ЗВО) оперативно адаптувати навчальний процес. Виробнича практика є ключовим етапом професійного становлення здобувачів освіти, оскільки забезпечує зв'язок між теоретичними знаннями та практичними навичками в реальних клінічних умовах. Дослідження базується на результатах соціологічного опитування, проведеного серед 110 студентів 4-го та 5-го курсів медичних факультетів № 1 та № 2 ДНМУ, які проходили практику у 2023/2024 навчальному році в очному форматі та із застосуванням дистанційних технологій. Анкетування дало змогу оцінити інформування студентів щодо організації практики, рівень забезпечення навчально-методичними матеріалами, якість клінічних баз, рівень комунікації з керівниками практики, доступ до обладнання, організацію дистанційної взаємодії, а також сформованість практичних навичок. Особливу увагу приділено аналізу зворотного зв'язку від студентів щодо якості підготовки, психологічного клімату під час практики, готовності до виконання професійних завдань. Визначено сильні сторони організації практики: високий рівень підтримки з боку керівників, достатня кількість навчальних матеріалів, позитивна атмосфера в медичних установах, зацікавленість студентів у реальній практичній роботі. Разом із тим виявлено низку проблемних аспектів, зокрема нерівномірний доступ до обладнання, потребу в поглибленні теоретичної підготовки для ефективного виконання практичних завдань, технічні обмеження дистанційного формату. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення програм виробничої практики, впровадження інноваційних освітніх підходів, посилення інтеграції клінічної підготовки з потребами охорони здоров'я. Дослідження підкреслює важливість соціологічного аналізу думки здобувачів освіти як інструменту підвищення якості медичної освіти й адаптації її до сучасних умов.

Ключові слова: виробнича практика, медична освіта, здобувачі освіти, дистанційні технології, клінічна підготовка, соціологічне опитування, якість освіти.

Abstract. The article examines the peculiarities of organizing industrial (clinical) practice for higher medical education applicants at Donetsk National Medical University (DNMU) under conditions of blended and distance learning. The relevance of the topic is driven by the modernization of medical education in Ukraine, the need to improve the quality of practical training for future doctors, and the challenges of wartime, which require universities to adapt the educational process quickly. Industrial practice represents a crucial stage in the professional development of medical students, ensuring the link between theoretical knowledge and practical skills in real clinical settings. This study is based on a sociological survey conducted

among 110 fourth- and fifth-year students of the Faculties of Medicine No. 1 and No. 2 at DNMU, who completed their practice in both in-person and distance formats during the 2023–2024 academic year. The questionnaire made it possible to assess student awareness about the organization of practice, the level of provision with educational and methodological materials, the quality of clinical training bases, communication with supervisors, access to clinical equipment, the organization of remote interaction, and the development of practical skills. Special attention is paid to the analysis of student feedback regarding the quality of training, the emotional and psychological climate during practice, and their preparedness for real professional tasks. The study identifies key strengths in the organization of practice: a high level of support from supervisors, sufficient learning materials, a positive atmosphere in healthcare facilities, and student engagement in real clinical work. At the same time, several problem areas were highlighted, such as unequal access to medical equipment, the need to deepen theoretical knowledge for effective task performance, and technical limitations of distance learning. The obtained results can be used to improve industrial practice programs, introduce innovative educational approaches, and strengthen the integration of clinical training with the real needs of the healthcare system. This research emphasizes the importance of sociological analysis of students' opinions as a tool for enhancing the quality of medical education and adapting it to contemporary challenges.

Key words: industrial practice, medical education, education applicants, distance technologies, clinical training, sociological survey, quality of education.

Вступ. В умовах модернізації вищої медичної освіти України ключовим завданням є забезпечення якісної професійної підготовки майбутніх лікарів, здатних ефективно діяти в умовах сучасної системи охорони здоров'я. Особливої уваги в цьому процесі набуває виробнича практика, яка є необхідною ланкою між теоретичним навчанням і практичною діяльністю в медичній сфері. На думку деяких авторів (Vysochyna et al., 2020, p. 7; Vysochyna et al., 2018, p. 373; Nyoni et al., 2021, p. 598) визначено, що на ефективність проходження здобувачем навчальної практики впливають різні чинники. З одного боку, це рівень його загальної підготовки за спеціальністю і знання матеріалу з конкретної освітньої складової. З іншого боку, важливими є такі особистісні фактори, як відповідальність здобувача, вміння працювати самостійно, його уважність, вміння слухати й отримувати з почутого необхідну інформацію. Крім того, для майбутнього фахівця важливим є наявність інтересу до практики, бажання отримати знання й освоїти навички, які надає йому практична підготовка (Donetskyi National Medical University, 2023; Ukraino-shveitsarskyi proiekt “Rozvytok medychnoi osvity”, 2019; Kravtsiv et al., 2023, p. 119). Тут важлива не тільки роль самого здобувача як суб'єкта освітнього процесу, а й роль керівників практики (Vysochyna et al., 2020, p. 8; Hyde et al., 2018, p. 2; Nyoni et al., 2021, p. 598) від кафедри та баз практики.

Для Донецького національного медичного університету (ДНМУ), який тривалий час працює в умовах переміщення й адаптації до нових реалій, питання ефективної організації виробничої практики є особливо актуальним. Упровадження змішаних і дистанційних технологій (Kravtsiv et al., 2023, p. 119; Morokhovets et al., 2022, p. 35; Onishchenko et al., 2024, p. 116) під час практичної підготовки, зумовлене як війною, так і загальносвітовими викликами, потребує постійного аналізу якості та результативності. Оцінка виробничої практики студентами, які безпосередньо залучені до її проходження у клінічних умовах та в дистанційному форматі, є ключовою для вдосконалення освітнього процесу. Їхня думка

дає змогу виявити сильні сторони, недоліки та потенціал для вдосконалення освітнього процесу. Соціологічне опитування (Ukraino-shveitsarskyi proiekt “Rozvytok medychnoi osvity”, 2019; Pashkovskyi et al., 2023, p. 58) здобувачів освіти дає змогу визначити рівень їхньої задоволеності практикою, ефективність застосованих форм навчання та виявити наявні проблеми. Зокрема, воно допомагає: оцінити сильні та слабкі сторони організації практики; забезпечити зворотний зв'язок між студентами й адміністрацією закладу вищої освіти або клінічними базами; зрозуміти, чи відповідає виробнича практика реальним потребам майбутніх лікарів; виявити індивідуальні та групові труднощі, що виникають під час проходження практичної підготовки. На підставі результатів опитування в подальшому можна адаптувати програму практики, додавши більшу кількість клінічних навичок для опрацювання, що сприятиме впровадженню нових форматів щодо проведення виробничої практики (змішане, дистанційне, симуляційне навчання). Соціологічне опитування здобувачів освіти є інструментом якісного аналізу та постійного вдосконалення системи практичної підготовки в медичних університетах (Kravtsiv et al., 2023, p. 119; Morokhovets et al., 2022, p. 36). Воно дає змогу орієнтуватися на потреби реального освітнього процесу, адаптуючи навчання до викликів сучасної медицини. Отже, дослідження організації виробничої практики у вищих медичних навчальних закладах на прикладі ДНМУ в оцінці здобувачів освіти є своєчасним і важливим кроком до підвищення якості медичної освіти в Україні.

Мета дослідження – дослідити особливості організації виробничої практики, її якості у ДНМУ в умовах очного формату та з використанням дистанційних технологій на основі оцінок здобувачів освіти для виявлення ефективних компонентів, проблемних аспектів і перспектив удосконалення практичної підготовки.

Методи дослідження. Відповідно до рішення Вченої ради ДНМУ було проведено соціологічне опитування здобувачів вищої освіти за спеціальністю 222 «Медицина» з метою оцінки

якості організації та проведення виробничої практики. Дослідження охопило 110 респондентів – здобувачів 4-го та 5-го курсів медичних факультетів № 1 та № 2, які проходили практику в очному форматі та з використанням дистанційних технологій (Morokhovets et al., 2022, p. 35) у 2023/2024 навчальному році, серед яких 64 (58,18%) були студентами 5-го курсу, 46 (41,82%) – 4-го курсу відповідно. Анкетування було анонімним та містило 22 питання. Соціологічне опитування відбувалося з використанням автономних електронних ресурсів на базі платформи Google Forms, що дає можливість автоматично підрахувати кількість відповідей на кожне запитання, визначити відсоткове співвідношення варіантів відповідей, візуалізувати дані у вигляді діаграм, а також експортувати результати в таблицю Google Sheets для подальшого аналізу.

Результати дослідження. Аналізуючи отримані результати анкетування, ми констатували, що в очному форматі, на базі клінічних установ, проходили практичну підготовку 58 респондентів (здобувачів освіти 4-го та 5-го курсів), що становило 52,72%, з використанням дистанційних технологій – 52 (47,3%) відповідно. Основна частина здобувачів освіти (53 – 48,2%) інформацію про проведення виробничої практики, її формат і клінічні установи, які були залучені як бази практики, графіки проходження з кожної окремої освітньої складової, методичний матеріал та звітні документи отримала під час проведення загальних студентських зборів із керівником практики ДНМУ, під час спілкування з одногрупниками – 21 здобувач (19,1%), 17 респондентів (15,5%) отримали інформацію з офіційного сайту університету, 19 майбутніх фахівців (17,3%) – з кафедральних сайтів, інформаційного стенда відповідного деканату, від старости групи, у телеграм-чаті тощо. У 96% випадків (105 анкетованих) інформацію було отримано в повному обсязі.

Як бази проходження виробничої практики були залучені медичні установи Кропивницької міської територіальної громади та заклади обласного підпорядкування. Була цікава думка студентів щодо клінічних установ, де було створено найбільш прийнятні умови для проходження виробничої практики (ставлення медперсоналу, емоційно-психологічна атмосфера, можливість разом із керівником практики від бази опанувати практичні навички тощо) і подальшої співпраці із цими установами. Результати опитування розподілилися таким чином: 20 респондентів (34,48%) вибрали б як бази проходження виробничої практики КНП «Лікарня швидкої медичної допомоги Кропивницької міської ради», 11 (20,68%) – лікувально-діагностичний центр «Ацинус», 10 анкетованих (17,24%) – КНП «Обласний клінічний онкологічний центр»

та 7 (12,06%) – КНП «Обласна клінічна дитяча лікарня» Кіровоградської обласної ради. Голоси 10 респондентів (17,24%) були розподілені між такими базами практики, як КНП «ЦПМСД № 1» та КНП «Міська дитяча лікарня» Кропивницької міської ради. За отриманими результатами більшість здобувачів освіти – 32 (55,17%) – оцінили на «відмінно» оснащення зазначених клінічних установ як баз виробничої практики, 20 (34,48%) – на «добре», 6 (10,34%) відповідно на «задовільно». Під час проходження практичної підготовки 40 здобувачів (майже 69%) мали можливість без перешкод користуватися матеріально-технічним обладнанням клінічних установ, 9 (15,5%) – під наглядом куратора, 4 (майже 7%) були обмежені в користуванні, а 5 (8,62%) такої можливості не мали.

Особливістю організації та безпосередньо проходження здобувачами виробничої практики з використанням дистанційного навчання (консультування здобувачів викладачами профільних кафедр, проведення практичних занять, захист звіту за результатами практики) було використання інформаційно-телекомунікаційних технологій на базі Google Workspace (додаток Google Meet) із застосуванням корпоративних облікових записів (Donetskyi National Medical University, 2023; Kononowicz et al., 2019; Padilha et al., 2024, p. 299; Plackett et al., p. 365), створених на загальноуніверситетській платформі: 42 учасники освітнього процесу (80,8%) визначили наповненість платформи як достатню, з наявністю систематизованого матеріалу за тематичним планом, присутністю відеоконтенту з мережі Інтернет до кожної практичної навички, яку потрібно опрацювати. Залишили задовільний відгук 6 студентів (11,5%), але зазначили недостатню наповненість платформ, що викликало певні труднощі під час самостійного вирішення ситуаційних завдань, 4 респонденти (7,7%) надали негативну оцінку, визначивши повну відсутність матеріалу під час проведення практичної підготовки з використанням дистанційних технологій. Варто зазначити, що оцінка самостійної роботи здобувачів освіти за кожної окремої освітньої складової відбулася на підставі вирішення ситуаційних задач із висвітленням клінічної ситуації у 92,3% випадків, 10 здобувачів освіти (19,2%) визначили, що рівень обізнаності відбувався за допомогою вирішення тестових завдань; 47 майбутніх фахівців (90,4%) мали можливість обговорити з керівником практики від кафедри результати самостійного опрацювання з метою визначення помилок.

Ґрунтуючись на результатах педагогічних спостережень за процесом проведення навчальних практик, ми дійшли висновку, що значна роль на всіх етапах практики в її організації, проведенні та підбитті підсумків належить

керівнику практики від кафедри. Тому цілком логічним є таке питання: якими якостями та характеристиками має володіти керівник практики від кафедри, щоб ця робота була успішною? У їх числі можна виділити професійні й особистісні характеристики. До професійних характеристик, на думку авторів (Bazyliuk & Mykhniuk, 2020), мають належати: професійна компетентність, наявність досвіду роботи зі здобувачами, знання самого предмета практики.

Тому доволі цікавими є результати опитування щодо керівництва практикою від клінічних баз і відповідних кафедр. Керівники від кафедр на початку виробничої практики повністю презентували мету та задачі, критерії та систему оцінювання у 51,8% випадків, що було зазначено 57 анкетованими, 43 (39,1%) – оцінили як «добре», 9 (8,2%) – незадоволені результатами презентації. Забезпечення навчально-методичними матеріалами було повністю у 68,2% випадків (75 респондентів), частково – 20% (22 анкетовані), 13 (11,8%) – не були забезпечені взагалі. Варто зазначити, що всі навчально-методичні матеріали висвітлені на загальноуніверситетському сайті та на сайтах відповідальних кафедр, тому в цьому випадку присутній певний суб'єктивізм в оцінюванні з боку здобувачів освіти. Цікавим, на нашу думку, є питання щодо можливості спілкуватися з керівниками практики від кафедр для вирішення проблемних моментів у постійному режимі: 68 анкетованих (61,8%) оцінили таку можливість як «дуже добре», 31 (28,2%) мали таку можливість для вирішення певних труднощів, 11 (10%) «задовільно» оцінили таку тактику спілкування. Особлива увага приділялася питанню створення сприятливої емоційно-психологічної атмосфери між здобувачами освіти й освітянами для набуття практичних навичок у повному обсязі. У 94,5% випадків керівники практики від клінічних установ та від кафедр із повагою ставилися до майбутніх фахівців, що саме й визначили 104 респонденти. Доволі позитивно загалом оцінили загальне керівництво практикою 68 здобувачів, що становило 61,8%; у 31,8% випадків (35 респондентів) оцінили участь співробітників, відповідальних за проведення виробничої практики, як добре, 6 (5,5%) – незадовільно.

Загалом 104 здобувачі освіти (94,5%) зазначили, що часу для проходження практичної підготовки достатньо, 44 (40%) повністю опанували практичні навички, у 51 респондента (46,4%) мали незначні труднощі у зв'язку з браком часу, 15 (13,6%) опанували навички під час самостійної роботи в закладах охорони здоров'я як медичний персонал середньої ланки.

На наш погляд, доволі цікавим було питання щодо відповідності рівня теоретичної підготовки майбутніх лікарів для реалізації практич-

них завдань виробничої практики (Filenko et al., 2020, p. 247; Chorna et al., 2024, p. 206). Відповіді здобувачів розподілилися навіпіл: одна частина визначила рівень своєї теоретичної підготовки як достатній, інша потребує детальнішого опрацювання під час практичних занять.

Наприкінці анкети здобувачам освіти в довільній формі пропонувалося висловити свої думки й побажання з приводу виробничої практики та подальшого її вдосконалення. По-перше, більшість респондентів були зацікавлені в проведенні виробничої практики на базі медичних установ, відчуваючи себе частиною медичної спільноти. Варто зазначити, що в більшості випадків здобувачі відчули доброзичливість і ставлення до себе як до рівних, повагу від персоналу лікарень, можливість брати участь у різних медичних маніпуляціях та іноді, навіть не за планом, в оперативних втручаннях. Як цікавий досвід більшість опитуваних зазначили наявність можливості практичної діяльності, відпрацювання практичних навичок, спілкування з реальними пацієнтами, участь у ранкових конференціях із розбором клінічних випадків. Більшість здобувачів освіти оцінили результати проходження виробничої практики як задовільні, відзначивши достатній рівень організації, підтримку з боку керівників і можливість набутти необхідні практичні навички.

Систематичне опитування здобувачів освіти є важливим інструментом для оцінки ефективності організації виробничої практики. Отримані дані можуть допомогти виявити недоліки та сильні сторони програми практичної підготовки, що дасть змогу вдосконалити її в майбутньому. Залучення студентів до оцінювання їхнього досвіду під час виробничої практики сприятиме формуванню більшої відповідальності й активності в навчальному процесі. Загалом проведення опитувань є корисною практикою, що допомагає вдосконалювати навчальну програму та забезпечувати якісну підготовку здобувачів освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження показало, що організація виробничої практики у ДНМУ відповідає освітнім стандартам і загалом задовольняє потреби здобувачів вищої медичної освіти. Змішаний формат (очно-дистанційний) виявився ефективним і гнучким рішенням в умовах воєнного стану й сучасних викликів у сфері освіти. Більшість здобувачів високо оцінили якість інформаційного забезпечення, підтримку з боку викладачів та клінічних баз, можливість відпрацювання практичних навичок та участі в реальних клінічних процесах. Водночас виявлено низку проблемних моментів: неповна інформаційна підтримка для частини здобувачів, недостатня наповненість дистанційної платформи навчальними матеріалами, нерівний доступ до матеріально-технічної

бази в різних медичних установах. Особливу роль у формуванні якісного практичного досвіду відіграє ефективна комунікація між викладачами, здобувачами, медичними працівниками та пацієнтами. Відсутність налагодженого діалогу може знижувати мотивацію та впевненість здобувачів у виконанні практичних навичок.

З метою оптимізації організації лікарської виробничої практики у ДНМУ доцільним є:

1) удосконалити принципи організації роботи здобувачів освіти під час виробничої практики з урахуванням позитивного досвіду попередніх років і поглибити співпрацю з клінічними установами, які отримали найвищі оцінки студентів;

2) актуалізувати й систематизувати методичні матеріали на дистанційних платформах, додавши відеоконтент та інтерактивні модулі, що відповідають чинним вимогам;

3) посилити зворотний зв'язок між здобувачами, кафедрами та клінічними базами через регулярні опитування, аналіз результатів і впровадження сучасних комунікаційних інструментів, включно з онлайн-консультаціями;

4) проводити тренінги із цифрової педагогіки та симуляційного навчання для викладачів, які супроводжують практику в змішаному форматі;

5) переглянути організацію модульного контролю з урахуванням підсумків за кожною профільною освітньою складовою;

6) досліджувати індивідуальні освітні траєкторії студентів з урахуванням їхнього професійного досвіду у сфері охорони здоров'я.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню якості, гнучкості та персоналізації підготовки майбутніх лікарів у закладах вищої медичної освіти України.

References

1. Bazyliuk, V. & Mykhniuk, S. (2020). Dosvid provedennia vyrobnychoi praktyky na kafedri upravlinnia ta osvitnikh tekhnolohii. Retrieved from: <https://nubip.edu.ua/node/82098>.
2. Vysochyna, I.L., Avramenko, I.V., & Bashkirova, N.S. (2020). Dystantsiine navchannia na kafedri simeinoi medytsyny DZ "Dnipropetrovska medychna akademiia MOZ Ukrainy" ochyma studentiv-medykiv drugoho kursu (analiz rezultativ anonimnoho anketuvannia). *Medychna osvita*, (4), 5–9. <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2020.4.11649>.
3. Vysochyna, I.L., Bashkirova, N.S., Kramarchuk, V.V., & Yashkina T.O. (2018). Dynamika samoostinky rivnia ovododinnia praktychnymy navychkamy likariv-interniv za fakhom "zahalna praktyka – simeina medytsyna" uprodovzh navchannia v internaturi. U A.H. Shulhai (Ed.), *Aktualni pytannia vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini* (pp. 373–374). Ternop. derzh. med. un-t imeni I.Ya. Horbachevskoho. Retrieved from: https://repository.tdmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/10941/Bolonska_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
4. Donetskyyi natsionalnyi medychnyi universytet (2023). Polozhennia pro praktychnu pidgotovku zdobuvachiv vyshchoi osvity v Donetskomu natsionalnomu medychnomu universyteti. Retrieved from: <https://dnmu.edu.ua/polozhennya-pro-praktychnu-pidgotovku-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-u-doneczkomu-nacjonalnomu-medychnomu-universyteti/>.
5. Ukraino-shveitsarskyi proiekt "Rozvytok medychnoi osvity" (2019). Zvit na osnovi rezultativ doslidzhennia "Otsiniuvannia osvitnoho seredovyscha likariv-interniv". Retrieved from: https://mededu.org.ua/wp-content/themes/metheme/assets/pdf/lib_en_1.pdf.
6. Kravtsiv, M.I., Dudchenko, M.O., Ivashchenko, D.M., Prykhodko, R.A., Shevchuk, M.P., Zaiets, S.M., & Ivanova, H.O. (2023). Dystantsiine navchannia studentiv-medykiv v umovakh voiennoho stanu. U V. Zhdan, V. Dvyornyk, D. Avetikhov, I. Starchenko, T. Leshchenko, O. Netudykhata, V. Levadna (Eds.), *Medychna osvita za novymy standartamy* (pp. 118–120). Retrieved from: <https://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/21655>.
7. Morokhovets, H.Yu., Lysanets, Yu. V., Biliaieva, O.M., Stetsenko S.A., & Shlykova O.A. (2022). A study of the effectiveness of distance learning at a medical university in Ukraine. *Problemy ekolohii ta medytsyny*, 26 (3–4), 34–39. Retrieved from: <https://repository.pdmu.edu.ua/items/5a7ddd46-f3ba-4562-909d-67fd12647482>.
8. Onishchenko, T.Ye., Riabokon, O.V., Furyk, O.O., & Bilokobyla, S.O. (2024). Dosvid vykorystannia informatsiino dystantsiinykh tekhnolohii u navchalnomu protsesi v umovakh viiny. *Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehtatsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru*, 1 (92), 114–122. <https://doi.org/10.38014/osvita.2023.92.10>.
9. Pashkovskiy, V.M., Pashkovska, N.V., & Tsarik, I.O. (2023). War and higher medical education in Ukraine. *Sworld Journal*, 20 (2), 57–60. <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2023-20-02-017>.
10. Filenko, B.M., Roiko, N.V., Starchenko, I.I., Proskurnia, S.A., & Prylutskyi, O.K. (2020). Pereimale otsiniuvannia uspihnosti studentiv pid chas dystantsiinoho i tradytsiinoho navchannia. *Aktualni problemy suchasnoi medytsyny: Visnyk Ukrainskoi medychnoi stomatolohichnoi akademii*, 20 (3), 245–249. Retrieved from: <https://visnyk-umsa.com.ua/index.php/journal/article/view/328/317>.
11. Chorna, I.O., Yaroshenko, R.A., Zubakha, A.B., Shumeiko, I.A., & Drabovskiy, V.S. (2024). Aktualni metody vykladannia pry dystantsiinom u navchanni inozemnykh studentiv-medykiv. *Aktualni problemy suchasnoi medytsyny: Visnyk Ukrainskoi medychnoi stomatolohichnoi akademii*, 24 (1), 204–208. <https://doi.org/10.31718/2077-1096.24.1.204>.
12. Hyde, S., Hannigan, A., Dornan, T., McGrath, D., & McKeown, K. (2018). Medical school clinical placements – the optimal method for assessing the clinical educational environment from

a graduate entry perspective. *BMC Medical Education*, 18 (1), 2–8. <https://doi.org/10.1186/s12909-017-1113-y>.

13. Kononowicz, A.A., Woodham, L.A., Edelbring, S., Stathakourou, N., Davies, D., Saxena, N., Tudor Car, L., Carlstedt-Duke, J., Car, J., & Zary, N. (2019). Virtual patient simulations in health professions education: Systematic review and meta-analysis by the Digital Health Education Collaboration. *Journal of Medical Internet Research*, 21 (7), e14676. <https://doi.org/10.2196/14676>.

14. Nyoni, C.N., Dyk, L.H.V., & Botma, Y. (2021). Clinical placement models for undergraduate

health professions students: a scoping review. *BMC Medical Education*, 21, 598. <https://doi.org/10.1186/s12909-021-03023-w>.

15. Padilha, J.M., Costa, P., Sousa, P., Oliveira, I., Cruz, S., Batista, P., & Henriques, F. M. (2024). Clinical virtual simulation: predictors of user acceptance in nursing education. *BMC Medical Education*, (24), 299. <https://doi.org/10.1186/s12909-024-05154-2>.

16. Plackett, R., Kassianos, A.P., Mylan, S., et al. (2022). The effectiveness of using virtual patient educational tools to improve medical students' clinical reasoning skills: A systematic review. *BMC Medical Education*, 22, 365. <https://doi.org/10.1186/s12909-022-03410-x>.

Електронна адреса для листування: archa86@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 17.08.2025

Стаття прийнята 03.09.2025

Стаття опублікована 15.10.2025